

UTRIKESUTSKOTTET

Utlåtande 1/1995 rd

Regeringens proposition 72/1995 rd

Till Statsutskottet

Med stöd av 18 a § 3 mom. arbetsordningen för riksdagen har utrikesutskottet beslutat avge utlåtande om regeringens proposition om statsbudgeten för 1996 (RP 72/1995 rd) som har remitterats till statsutskottet den 19 september 1995.

Med anledning av ärendet har utskottet hört understatssekreteraren Mauri Eggert, avdelningschefen Marjatta Rasi och linjeföraren Pertti Majanen vid utrikesministeriet samt budgetchefen Erkki Virtanen vid finansministeriet.

I regeringens proposition konstateras att biståndet och relationerna till utvecklingsländerna utgör en väsentlig del av Finlands utrikespolitik och utlandshjälp. Biståndet konstateras vara en av de viktigaste kanalerna för växelverkan med u-länderna. Utskottet omfattar bägge åsikterna.

Det finländska biståndets andel av bruttonationalprodukten beräknas i propositionen 1996 uppgå till 0,34 procent. År 1988 var motsvarande andel av BNP 0,60, 1991 0,80 och 1994 0,31 procent. Om bruttonationalprodukten ökar 1996 anser utskottet det möjligt att biståndets andel av BNP nästa år sjunker under 0,3 procent. Trots att minskningen är ett kalkyleringsresultat menar utskottet att den återspeglar en synnerligen oroväckande trend.

De i propositionen föreslagna fullmakterna att bevilja medel och ingå avtal hotar, om de används i sin fulla utsträckning, att göra slut på allt spelrum med anslag under de närmaste åren, om inte en betydande nivåförhöjning kan emottas.

Nedskärningarna i biståndsanslagen har drabbat både Finlands deltagande i det multilaterala biståndssamarbete som FN:s specialorganisationer bedriver och Finlands bilaterala biståndssamarbete. Dessutom har det i biståndsbudgeten ingått prioriteringar, och gör det fortfarande, som utskottet inte anser vara lyckade. En sådan är det påfallande stora räntestödet för export till u-länder, även om det är något mindre

i den föreliggande propositionen. Räntestödet har relativt ringa betydelse för biståndet och främjar därför inte den utveckling som utgår från mottagarländernas behov. För att användningen av biståndsanslagen bättre skall harmoniera med biståndsstrategin anser utskottet det vara skäl att inte bevilja nya räntestöds-krediter så länge biståndsanslagen är nedfrusna.

Enligt utskottet kan anskaffningar bättre än tidigare och med beaktande av biståndsmålen förläggas till vårt eget land på nedan angivet sätt.

Enligt en utredning som utskottet fått är bara cirka 300 miljoner mark av de totalt cirka 500 miljoner mark som finns upptagna under andra ministeriers än utrikesministeriets huvudtitel sådana som enligt OECD:s kriterier kan betraktas som officiellt bistånd.

Evaluering och intern revision i fråga om biståndet har intagits som en särskild underpunkt, vilket utskottet anser vara ett steg i rätt riktning. Också på ett allmännare plan bör det tillses att tillräckliga anslag för utredning och evaluering av biståndet finns att tillgå.

Enligt vad utskottet erfarit är det svårt att beräkna den andel av Finlands biståndsanslag som går till Europeiska unionen. I enlighet med EU-kommissionens beräkning har i propositionen anvisats 40 miljoner mark för Europeiska utvecklingsfonden (EDF) och 200 miljoner till EU:s egen biståndsbudget under finansministeriets huvudtitel. Den sistnämnda summan antas förbli oförändrad under de kommande åren, medan åter Finlands andel till EDF antas vara 90 Mmk 1997, 130 Mmk 1998 och 160 Mmk 1999. Finlands andel av hela EDF-8 antas vara 1 160 Mmk. Eftersom förhandlingarna ännu inte slutförts är det osäkert om betalningarna börjar redan 1996. Utskottet betonar att det är viktigt att exakta uppgifter fås så snart som möjligt om Finlands avgifter till EDF och om totalandelen i fonden.

Om betalningen till Europeiska utvecklings-

fonden inte blir av 1996, bör de cirka 40 miljoner mark som beräknats gå åt användas som finansieringsstöd till FN:s utvecklingsorganisationer (UNDP, UNICEF, UNIFEM, UNFPA och WFP).

I propositionen har knappt 200 miljoner mark anslagits för multilateralt bistånd genom FN och ungefär lika mycket för liknande verksamhet som bedrivs av internationella finansieringsinstitut. Enligt vad utskottet erfarit fördelas anslagen mellan FN-organen (i huvudsak UNDP, UNICEF, UNFPA och WFP) ungefär på samma sätt som i år. Under de senaste åren har anslagsnedskärningarna varit kännbara för FN-systemet och de internationella finansieringsinstituten. Utskottet framhåller att den gradvisa stegringen av Finlands andelar till EDF inte ytterligare får försämra vår insats i det multilaterala biståndet inom ramen för FN. Samtidigt påpekar utskottet att bara genom att upprätthålla bilaterala projekt av hög standard kan vi visa att vi har kunskap och att finländska produkter är användbara också inom EU:s biståndprojekt.

Utskottet framhåller att de nedskärningar som gjorts i biståndsanslagen och som i sak fortsätter 1996 inte svarar mot de principer för Finlands bistånd som grundar sig på parlamentarisk beredning. Inskränkningar i det bilaterala biståndet försämrar möjligheterna till långsiktig landprogrammering och försämrar Finlands renommé som samarbetspartner. Enligt utskottet har Finland i alla fall inte behövt avbryta något biståndprojekt också om projektinnehållet i vissa fall har måst inskränkas. Tills vidare har Finland inte heller varit tvungen att återta en utfästelse. Ute i världen har det dock väckt negativ uppmärksamhet att Finlands biståndsanslag sjunkit brant.

När utskottet hörde sakkunniga framgick det att utrikesministeriets avdelning för utvecklings-samarbete än så länge inte behövt säga upp ordinarie personal på grund av inskränkningar i verksamheten. Naturlig avgång har emellertid förekommit. Nyrekrytering har inte skett under de senaste åren och visstidsanställda personer har fått gå.

Anställda hos företag som arbetar med bistånd har enligt uppgift sannolikt inte fått arbete som motsvarar deras erfarenhet. I detta ser utskottet den negativa möjligheten att finländsk

expertis med tiden blir allt mindre företrädd i biståndprojekt, vilket vore ägnat att försämra vår nationella insats.

I förhållande till de avgifter som Finland har betalat har finländska experter och konsulter samt finländska varuleveranser använts mycket litet. Såväl Norge som Sverige har på senaste tid förstärkt sin multilaterala beredskap inför akuta nödsituationer. Också Finland bör inrätta ett nödhjälpslager samt med tanke på bilateral nödhjälps skapa ett sakkunnigregister och på längre sikt ställa upp en beredskapsenhet bestående av civila personer. En möjlighet att förbättra situationen är enligt utskottet att aktivt skaffa förhandsinformation om presumtiva projekt.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen har beslutat göra en utredning om prioriteringarna i biståndet samt hur effektiva det multilaterala och bilaterala biståndet samt olika biståndskanaler varit. På grundval av utredningen kommer regeringen att fatta ett principbeslut om inriktningen av Finlands bistånd samt om den planerade tidtabell enligt vilken biståndets andel av bruttonationalprodukten kan höjas till 0,7 procent. Enligt utskottet är det viktigt att regeringen konsekvent avancerar mot detta mål genom att för egen del utreda vilka möjligheterna är att uppnå målet inom överskådlig framtid och genom att göra upp ett klart program för detta.

Som en separat fråga vill utskottet igen rikta uppmärksamheten på möjligheterna att förbättra situationen för kvinnorna i u-länderna. FN:s befolkningskonferens i Cairo 1994 och FN:s världskvinnokonferens i Beijing i år betonade de mål som uppställts för förbättrad utbildning i synnerhet för unga flickor och kvinnor och för familjeplanering. Inom internationellt bistånd har också en minskad dödlighet bland spädbarn, barn och mödrar fått allt större uppmärksamhet under de senaste åren. Utskottet konstaterar att det minskade stödet till FN:s befolkningsfond (UNFPA) försämrar våra möjligheter att arbeta för dessa viktiga mål.

Med anledning av det ovan sagda anför utrikesutskottet värdsamt

att statsutskottet bör beakta det som sägs i detta utlåtande när det utarbetar sitt betänkande.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Paasio, vice ordföranden Biaudet, medlemmarna Aaltonen (delvis), Hassi, Hurskainen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kekkonen,

Korkeaoja, S. Pietikäinen, Salolainen, Tuomi-oja, Wahlström och Zyskowitz (delvis) samt suppleanterna Kallis och Kiljunen (delvis).

Använda förkortningar:

EDF	Europeiska utvecklingsfonden
EU	Europeiska unionen
OECD	Internationella samarbetsorganisationen för ekonomisk utveckling
UNDP	FN:s utvecklingsprogram
UNFPA	FN:s befolkningsfond
UNICEF	FN:s barnfond
UNIFEM	FN:s utvecklingsfond för kvinnor
WFP	Världslivsmedelsprogrammet
FN	Förenta nationerna

